

Rastoča knjiga v simbiozi z Forumom odličnosti in mojstrstva
Joža Miklič, univ. dipl.oec.

Nedavno se je uspešno zaključil 28. Forum odličnosti in mojstrstva v Brežicah, ki postajajo zanimivo stičišče raznolike ponudbe in središče obmejnih danosti. Kot že tolikokrat doslej, se je tudi ob tem dogodku potrdilo, da materialni in duhovni razvoj krajev, mest, območij pa tudi države potrebujejo »svoje dneve« na katerih sproščene zamisli, želje in potrebe tam živečih ustvarjalcev bogatijo vizijo in narekujejo izvedbene strategije. Forum odličnosti in mojstrstva je kar 25 let spodbujal k presoji razvojnih potencialov širše Dolenjske, Bele krajine, Kočevske in Posavja, pa tudi obmejna območja sosednjih držav Italije, Avstrije in Hrvaške, zadnja tri leta pa so razmere v državi Forum preusmerile bolj v iskanje lokalnih možnosti oziroma v iskanje in oblikovanje novih odnosov med državo in lokalno skupnostjo kajti država postaja največji zaposlovalec, dobavitelj, financer in investitor kar mora vsaka razvojno naravnana lokalna skupnost upoštevati v načrtovanju zagotovitve enakih življenjskih pogojev svojih krajanov z državljani Slovenije. Nova vsebina Forumu je vplivala na njegovo vsakoletno lokacijo, ki se je iz Otočca preselil v Trebnje, od tam v Brežice, interes zanj pa že načrtuje gozdarstvo Kočevje in morda še kdo.

Neverjetno vendar resnično za Forum odličnosti in mojstrstva je, da njegova ustvarjalna moč v največji meri izhaja iz duhovne dediščine, zaobjete v ideji Rastoča knjiga. Biti dober, delati mojstrsko, odločati odlično in druge dragocene zamisli, ki so spodbujale naše predhodnike, da so bogatili sebe in skrbeli za skupno dobro, so danes bistveno sporočilo Rastočih knjig, ki kot gobe po dežju rastejo po vrtcih, šolah, občinah, ... povsod, kjer narodu zvesti ljudje trezno in razsodno razmišljajo o prihodnosti ter o potrebnih ukrepih za rast blaginje večine. Prva Rastoča knjiga je zagledala luč sveta v Trebnjem in vsako leto je pomembnejša navdihovalka ustvarjalcev Temeniške in Mirenske doline. Kar pet občin je na Forumu v Trebnjem priznavalo njene človeško elementarne in nenadomestljive prvine, ki vplivajo na upravljanje z naravnimi in ustvarjenimi danostmi. Udeleženci obeh Forumov v Trebnjem so nedvoumno povedali, da je uspešnost gospodarjenja odvisna od spoštovanja vrednot večine ter njihove vizije odličnosti in mojstrstva. Tako mnenje je oblikoval tudi Forum v Brežicah v katerih se ponašajo s »Rastočim hrastom« pri Osnovni šoli.

Brežice, nekoč območje kmečkih puntov z usodnimi posledicami, že več let prireditelj Festivala Seviq v edinstveni grajski viteški dvorani, danes že vključen v energetska področja države, bo jutri z novimi turističnimi in industrijskimi zmogljivostmi bistveno zaznamoval blaginjo ljudi ob južni meji. Prizadeva si razvijati potrebno infrastrukturo zlasti za hitrejši razvoj raziskav, inovativnosti in izobraževanja. Ni slučajno, da je tu že umeščena Fakulteta za logistiko z nastavki za trajno sodelovanje z internacionalnimi izobraževalnimi institucijami. Forum v simbiozi z Rastočo knjigo soustvarjata ugodno vzdušje za uresničevanje razvojnih ambicij.

Ideje Rastoče knjige navdihujejo mnogo ljudi od najmanjših do najstarejših ne glede na področje njihovega zanimanja, zato pravzaprav ni presenetljivo, da je Forum v Brežicah počastil kot slavnostni govornik prof. dr. Rajko Knez, predsednik Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Svoje misli je strnil takole:

Prof. dr. Rajko Knez

Slavnostni govornik 28. Forumu odličnosti in mojstrstva

Brežice 14. oktobra 2019

Zame je današnja slovesnost pomemben dogodek. Ne le, da sem veliko slišal in veliko, zelo lepega o Forumu odličnosti in mojstrstva ter projektu Rastoče knjige, ampak se ideje Forumu in načela na katerih temelji, dotaknejo srži tistega, kar si vsakodnevno prizadevamo. Tudi nisem pogosto

povabljen k nagovorom, ki ne zadevajo prava, pravnikov ali Ustavnega sodišča, zato je nagovoriti vas svojevrsten izziv, ki sem ga rade volje sprejel. Velja, da moramo sodniki biti načelno zadržani, a na forumu kot je vaš, imam priložnost za razmišljanja, ki so mi dovoljena brez zadržkov. Zahvaljujem se zato organizatorjem za priložnost nagovora; mi veliko pomeni in sem počaščen.

Preden preidem v medias res -v bistvo – nagovora samo še ta misel. Prvikrat sem se srečal s pojmom odličnosti – na način, da sem moral vprašati kaj zares pomeni – ne v osnovni in srednji šoli, kjer smo težili k odličnemu uspehu, ampak pred kakšnim desetletjem na Univerzi, s predlogom, naj v viziji zapišemo, da želimo postati **prva in prestižna fakulteta**, da smo na regionalnem obrobju oziroma nismo v centru in da moramo zato pritegniti študente z nekaj več, s prestižem in tekmovanjem torej. Nisem mogel sprejeti tega, ampak sem bil mnenja, in še vedno sem, da moramo vsi, ne glede na to kje smo, strmeti ne k prestižu in k ciljem tekmovanja v katerega nas nerazumljivo sili okolje, ampak k odličnosti. V tem vidim razliko. Prestiž nosi ali ekonomsko ali kakšno drugo nesocialno kategorijo, odličnost pa tesneje povezujem s kategorijo medčloveških odnosov in posameznikov – okoljem torej, v katerem se družba lahko razvija.

Odličnosti je namreč nekaj, k čemur moramo težiti vsi, ne glede na to kakšen poklic opravljamo in kakšna je naša vloga v družbi; vsi smo namreč odgovorni za svoje in za življenje sočloveka in s tem prispevamo k razvoju družbe. Vprašati se moramo ne le, kaj počnemo in kako počnemo, ampak predvsem ZAKAJ nekaj počnemo. Običajno ne srečam veliko posameznikov, ki bi znali odgovoriti na to vprašanje. Vedo kaj in kako delajo, ne pa tudi zakaj. Pri čemer odgovor, ki je ekonomske narave – torej zaslužek, profit itd ni ustrezen odgovor. To je le posledica, ne pa tudi odgovor.

Danes se družba celo bolj kot z ekonomskimi vprašanji in vprašanji prosperitete, ki sicer ni pravično porazdeljena med ljudi, ukvarja z vprašanji odnosa med ljudmi. Pogosto imam občutek, da je lažje doseči odličnost in mojstrstvo pri izdelavi nekega izdelka ali storitvi, precej težje pa ko naletimo na vprašanje dostojanstva, **medčloveškega dialoga in empatije**.

A ravno to je pogoj, da sploh lahko ustvarimo okolje, v katerem bomo inspirirani in motivirani za ustvarjenje. **V okolju, kjer vlada inspiracija, kjer imamo vodje, ki niso le vodje po funkciji, oblasti in hierarhiji, ampak vodje, ki vodijo... torej, ki inspirirajo in jim zato sledimo, je mogoče doseči tako odličnost kot mojstrstvo.** V okolju, kjer vlada inspiracija in motivacija, **ni težko doseči simbioze, sinergije, kulture sobivanja s poslušanjem in tudi slišanjem** (oboje je pomembno). **V ozadju zato ostajajo moderne mantre kot so dobiček, vrednost premoženja, korporacijska odgovornost do delničarjev, družbenikov, itd v ospredje pa prihaja posameznik, ki mu takšno ustvarjalno okolje omogoča izražanja idej, ga ne obsoja pri morebitnem neuspehu, krepi medsebojno zaupanje.**

Homo sapiens je družbeno bitje, ki se lahko razvije in izpolni svoje poslanstvo le, če živi v okolju, ki mu to omogoča. To je okolje, ki v posamezniku sproža oksitocin – hormon zaupanja, spoštovanja, odziv na pokazano skrb za drugega, itd. lahko mi očitata, da je takšno slikanje družbe iluzija in da je realnost vedno drugačna. Takšno okolje lahko morda le izjemoma obstaja. In ne pride samo po sebi. Zato je zgodovinsko nastalo vprašanje ustvarjenja pravil, tako pravnih kot etičnih. Da se bomo lahko po njih ravnali in omogočali sobivanje. Ta pravila bi nas morala vezati, so etos, vezivo. Na eni strani pravila nujno potrebujemo, vzdržujemo jih s spoštovanjem, vendar pa ta pravila, tudi če so še tako učinkovita in spoštovana, nikoli ne sežejo na stopnjo odličnosti medčloveških odnosov; sežejo na njihov minimum, ne pa na odličnost. Enostavno, ostajati v mejah prava in pravil, še ne pomeni odličnosti.

Vizija projekta Rastoče knjige, Forum odličnosti in mojstrstva pa je precej več kot zgolj minimum. Predstavlja nadgradnjo in spodbuja vrednote in načela, ki kažejo v smer delovanja, ki bogati in vpliva na vsakega posameznika in razvoj družbe. Simbioza ekonomije, kulture in spoštovanja v najširšem

pomenu besede, iskanje poti narediti življenja popolnejša, sožitja, vse to so misli, ki vejajo iz vabila na 28. Forum. Kako jih doseči?

Kadar se iščejo sinergije, na katerem koli področju, ali sinergija žene in moža, v družini – do in med otroci, podjetju, med sodelavci, med vodji in sodelavci, v javni upravi, ali politiki, nas te sinergije uspešno potiskajo naprej **in pomembno je, da stran potiskajo delitve in konflikte, ki vodijo k različnim stopnjam destrukcije.** Omenjene delitve vidimo danes, bolj kot pred desetletji, tako v naši družbi kot tudi širše. Menim, da živimo v obdobju dezintegracije, vrednostnih delitev, ki jih je težko preseči kot ekonomske delitve. Bolj kot kadar koli prej v obdobju naše samostojne poti vidim Slovenijo razdeljeno; bolj se zapiramo vase, skrbimo za svoje interese, ostajamo na okopih svojega mnenja, ki je prerasel v prepričanje, rule of law je prerasel v rule of my law, vedno bolj samozadostni kot posamezniki, manj pa je povezovanja in skrbi za razvoj družbe kot celote. Zato tudi ne čudi, da so vrednote spoštovanje sočloveka, dostojanstvo, skupno delo, prilagajanje in odrekanje, razvijanje empatije, ki je nasprotna samovšečnosti in samozadostnosti, našle **ustreznejše okolje v preteklosti v okoliščinah, ko je bilo težje preživeti, kjer ni bilo ekonomske prosperitete, ko smo potrebovali medsebojno pomoč, ko je medsebojna pomoč rodila občutke hvaležnosti in empatijo.**

Pa vendar – in to menim, je treba poudariti – **do teh občutkov lahko pridemo tudi danes in tudi brez okolja, ki bi nas v to prisililo.** Takrat je namreč že pozno oziroma smo že na poti stagnacije ali vsaj stopicanja na mestu.

Če **pričnemo z zavedanjem**, da vsaka sinergija po definiciji izžareva tudi empatijo, potem smo naredili že velik – pomemben – korak. V tem spoznanju je velika moč. **Empatija je namreč tista, ki poganja dobro v odnosih.** Homo sapiens naj bi se odlikoval ravno po tem, da je sposoben graditi odnose. Študije kognitivne nevroznanosti poskušajo eksperimentalno dokazati, da posameznike pritegne pozitivna argumentacija, torej, zakaj in kaj bo bolje. Pozitivna argumentacija lažje dosega združevanje, dialog, poslušaj drugega in njegova stališča. Ali kot pravi znani kanadski klinični psiholog Jordan Peterson; ljudje pogosto ne potrebujejo veliko spodbude, da bodo ravnali v pravi smeri. Empatija se pogosto izkaže, zaradi povsem človeške narave, za pogoj zorenja družbe. **Ustvarjenje sovražnega okolja nikoli ni odražalo napredka.** Še več, ustvarja se okolje v katerem se izgublja osnovne vrednote. In narod, ki izgublja vrednote, ne more drugega, kot da znotraj sebe išče drugače misleče. Pogosto jih razglasi za sovražnike.

Zato menim, da je eno pomembnejših sporočil, ki jih prinaša Forum odličnosti in mojstrstva ustvarjanje **»v vseh pogledih spodbujevalnega okolja«.** To pa ni samo stvar odgovornih vodij, ampak vsakega od nas kajti vsi smo lahko vir inspiracije. Strokovnjaki temu, moderno, pravijo uporabljati značilnosti **»čustvene inteligence. To je znati delovati v skupini, ji prisluhniti, se prilagajati in prepoznati ter uporabiti empatijo.** Tisti, ki se ukvarjajo s čustveno inteligenco pravijo, da je **le 20% našega uspeha odvisno od kognitivnega znanja, torej 80% od vseh drugih sposobnosti, med njimi je omenjena čustvena inteligenca.**

Zanimive so te študije in še bolj zanimivo je, kako tega sploh ne učimo.

Ali drugače, strokovnjaki učijo, da moramo **komunicirati od znotraj navzven, ne od zunaj navznoter.** Naj na kratko razložim. Velik del človeških možganov, ki ga polnimo z kognitivno znanostjo je neokorteks. Ta del možganov omogoča učenje, pridobivanje informacij, jezik. Ne pa tudi občutke. To omogoča osrednji – limbični del možganov, ki se ukvarja z našimi občutki, čustvovanjem, motivacijo. **Ta ostaja manj dotaknjen v procesu kognitivnega učenja posameznika** – mislim, da to velja na vseh od treh stopenj izobraževanja. Tudi na fakultetah. Vedno sem se zavzemal, da ni nikoli prepozno učiti empatijo in motivacijo. Pa pogosto slišim, da je na fakulteti posameznik že izoblikovana osebnost in da gre samo še za učenje, ne več za vzgojo. Ne strinjam se. **Kadar govorimo in komuniciramo tudi z občutki, je to govor od znotraj navzven. Res je, da slednje, empatija in spodbujevalno okolje ne**

rešijo vseh težav, vendar pa je to pomemben pogoj, da smo na poti rešitve. In to ravno počne Forum.

Vračam se na začetek mojega nagovora. Rekel se, da mi veliko pomeni govoriti o tej temi. Te vidike poskušam vsakodnevno živeti tudi s sodelavci, prijatelji, študenti, družino. **In ni vedno lahko.** Včasih je zelo težko. A že to, da se teh vidikov zavedamo, je prvi korak. Vaš Forum temelji in promovira vse, kar nadgrajuje kognitivna znanja in želi ustvarjati okolje, ki bo stimulatивно, motivirano in sinergijsko. **S tem avtomatično razvija tudi vrednote razvite in socialno empativne družbe, viša kulturni nivo naroda.**

Takšno okolje bo tudi zadržalo v svoji sredini posameznike, mlade, podjetnike – ne bodo odhajali, oziroma se bodo vanj želeli vrniti. Takšno okolje odrija prevladujočo težnjo po materialnih dobrinah, hedonizmu, samozadovoljstvu, vrtilčkarstvu in samovšečnosti, v ospredje pa postavlja sobivanje, sožitje, sinergije, ki vplivajo na naše počutje in notranjo mirnost. Ta pa omogoča osebni razvoj. Osebnostno uspešni posamezniki (ne ekonomsko ampak osebnostno uspešni) pa bodo uspešno razvijali družbo. Slovenija taksno pot, takšno vizijo, potrebuje.... Zelo potrebuje!

Za priložnost nagovora se vam lepo zahvaljujem – resnično mi je v veselje, kajti vaša pot je vizionarska, ne zgolj ciljna. To več kot zgolj cilj, ki je običajno vidljiv in oprijemljiv.

Vizija se od cilja razlikuje, da zasleduje ideal, za katerega se ne ve, ali ga bo kdaj dosegla, ampak je ta tako velik, da se mu vseeno sledi. Veste kaj želite dosežati, a ne veste, kdaj vam bo to uspelo. Vendar pa je ideal vaše vizije tako velik, **da mu ne gledate na to sledite vsak dan.** Zato vam za vaše delo, aktivnosti, ideal in predanost temu idealu, iskreno čestitam in si želim, tako zaradi države, posameznikov in naroda, kot tudi zaradi vas samih, **da ste vsak dan bolj uspešni na vaši poti.**

Irena Vide

podelitev Velike nagrade odličnosti in mojstrstva za leto 2019

Brežice 14. oktobra 2019

Življenjski cilj vsakega posameznika je vedno isti: napredovanje v dobrem. To nas je učil že veliki Lev Nikolajevič Tolstoj že pred mnogimi leti. Pod besedo dobro razumemo vse tisto kar je povezano z znanjem in njegovim nenehnim bogatenjem.

Tega smo se dobro zavedali tudi na Dolenjskem, Beli krajini in Posavju. Zato smo v času porajanja naše države ustanovili vsakoletni Forum odličnosti in mojstrstva. Z njim smo želeli po vsem slovenskem prostoru sejati potrebo po nadpovprečnosti. Le-ta naj bi se dotaknila vseh naših ljudi. Nadpovprečnost torej, ki nas vodi k idealu – odličnosti in mojstrstvu. Forumi so pognali močne korenine. Z veliko verjetnostjo lahko rečemo, da so tudi oni pripomogli k temu, da smo v naših krajih po mnogih kazalcih nadpovprečno uspešni. Nosilci gibanj k nadpovprečnosti, odličnosti in mojstrstvu pa so ljudje, ki jih krasijo visoki etični standardi oziroma vrednote; ljudje, ki povezujejo teorijo in prakso; ljudje ki so nam za zgled in dolgoročno motivacijo.

Prav zato smo ustanovili Vsakoletno nagrado imenovano Velika nagrada odličnosti in mojstrstva, ki je pridobila velik ugled. Dobile so jo naše velike osebnosti. Naj jih naštejemo samo nekaj: Leon Štukelj, Pia in Pino Mlakar, dr. France Bučar, Tone Pavček, Janez Menart, Ciril Zlobec in Kajetan Kovič, prof. dr. Aleksandra Kornhauzer, nadškof Alojzij Šuštar, Jože Colarič..... .

Letošnji prejemnik Velike nagrade odličnosti in mojstrstva je pomemben univerzitetni pedagog, uspešen raziskovalec, izjemen inovator, pionir robotike ter umetne inteligence na Slovenskem in ugleden predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti

akademik prof. dr. Tadej Bajd

Njegovo dela je dolga leta bogatilo kakovost in razvoj Fakultete za elektrotehniko v Ljubljani, v Inštituta Jožefa Štefana je ustvarjal najuspešnejše raziskave, v Kaliforniji in v Angliji pa je pospeševal mednarodno sodelovanje znanstvenikov in razvijal svojo publicistično dejavnost. Akademika Tadeja Bajd **najbolj zanima gibanje pri človeku in stroju**. Med originalne dosežke njegovih raziskav zato sodijo (spadajo):

- sistem za računalniško merjenje biomehanskih parametrov hoje, /gre za znanstveno področje, ki proučuje strukture in funkcije bioloških sistemov z znanji in metodami klasične mehanike /
- sistem za ocenjevanje spastičnosti – /gibalnih motenj/
- sinteza minimalnih vzorcev hoje z uporabo funkcionalne električne stimulacije pri osebah s popolno in nepopolno okvaro hrbtenjače,
- modeliranje stabilnosti »štiri-točkovne hoje« in zavestno upravljanje sistemov funkcionalne električne stimulacije.
- raziskave na področju reedukacije /prevzgoje/ hoje paretičnih //delno ohromelih/ bolnikov.
- Sistemi za ponovno učenje hoje osnovani na multi-senzornem sistemu, /sistemu za ponovno učenje hoje po možganski kapi/, ki posreduje informacijo električnemu stimulatorju in preko kognitivne povratne zveze v vidni, zvočni ali haptični /tipalni/ obliki, tudi bolniku.
- »Opti/mizacija« procesa vstajanja in zasnova robotskega mehanizma za urjenje vstajanja.
- merjenje in vrednotenje prijemanja pri človeku. Predlagal je vrsto metod in naprav za merjenje in vrednotenje prijemanja v rehabilitacijskem okolju.
- študij trka med človekom in industrijskim robotom.
- (kot tudi) razvoja robotskih celic v elektromehanski industriji...

Tako pedagoško delo, kot raziskave so dr. Bajdu omogočali bogato publicistično dejavnost. V mednarodnih znanstvenih revijah je objavil preko 100 člankov, sam ali s soavtorji je izdal več učbenikov in knjig, ena od njih je prevedena tudi v korejščino. Je želen član v mednarodnih strokovnih združenjih, v Inženirski akademiji Slovenije, ekspertnih komisijah in ministrstvih. Profesor Bajd je dvakrat prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča, Kidričevo nagrado, nagrado Milana Vidmarja za vidne uspehe pri vzgojno-izobraževalnem delu. Pri mednarodnem združenju IEEE je kot tretji Slovenec prejel naslov IEEE Fellow za izjemne raziskovalne dosežke, leta 2011 je dobil naziv Fellow pri ameriški organizaciji AIMBE (American Institute of Medical and Biological Engineering) in leta 2012 še pri evropski zvezi EAMBES (European Alliance for Medical and Biological Engineering and Science). Od 6. maja 2014 je predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Poleg pedagoškega dela in znanstvenih proučevanj, pa je za našega slavljence **značilno tudi njegovo družbeno delovanje** za povezanost naše družbe, za simbiozo znanosti, umetnosti in družbenega življenja. Podobno kot veliki Albert Einstein, ki je večkrat izrazil strah pred prevlado tehnologije nad humanostjo, tudi naš akademik Tadej Bajd deluje v smeri, da mora biti tehnologija v službi človeka in ne sme prevladovati nad njim.

Lux ex oriente, luč prihaja iz vzhoda; v Brežicah pa, s pomočjo sonca, v našo državo. To izjemno lepo mesto je s pomočjo 28. Foruma odličnosti in mojstrstva polno lepih misli, želja, dejanj in svetlobe. In v to svetlo atmosfero še kako spada naš današnji slavljencec.

Letošnji nagrajenec bo prejel veliko nagrado odličnosti in mojstrstva, ki simbolizira povezavo preteklosti in sedanjosti.

*Grad Brežice, kjer se v Viteški dvorani družimo danes, so pričeli graditi po uničenje v največjem vseslovenskem kmečkem uporu leta 1515. Proti koncu 16. stoletja je že stal nov – renesančni grad, načrtovala sta ga italijanska mojstra Andrea in Domenico D'Allio, gradila pa družina Gallenstein. O tem priča družinski **grb nad vhodom** v grad. V **Konservatorsko-restavratorski delavnici Posavskega muzeja Brežice, ki jo vodi akademski restavrator Aleš Vene so posebej za to priložnost naredili kopijo dela osrednjega dela grba**, kjer je v ospredju upodobitev samoroga – mitološkega bitja, ki ima čarobne zdravilne lastnosti, njegov rog pa ima čudodelne sposobnosti. Tako kot nagrajenec, tako kot vsi zbrani, ki danes častimo odličnost...*

Želimo si, spoštovani **akademik, prof. dr. Tadej Bajd**, da bo vaša svetla osebnost še dolgo bogatila naša življenje.

Zahvaljujemo se vam za izjemne, visoko nadstandardne dosežke in vam v znak priznanja, podeljujemo Veliko nagrado odličnosti in mojstrstva za leto 2019. Iskrene čestitke in vljudno prosim, da se mi pridružite, da vam bosta zaslužen priznanje podelila **Ivan Molan**, župan občine Brežice In **prof. dr. Rajko Knez**, predsednik Ustavnega sodišča Republike Slovenije